Parlaimint na hEorpa
2019-2024

An Coiste um Thalmhaíocht agus um Fhorbairt Tuaithe

2023/0259(NLE)

5.10.2023

DRÉACHT-TUAIRIM

ón gCoiste um Thalmhaíocht agus um Fhorbairt Tuaithe

chuig an gCoiste um Thrádáil Idirnáisiúnta

ar an gComhaontú Eatramhach maidir le Trádáil idir an tAontas Eorpach agus Poblacht na Sile
(COM2023/0435 – C9-0000 – 2023/0259(NLE))

Rapóirtéir don tuairim: Francisco Guerreiro

PA_Leg_Consent

RÉASÚNÚ GEARR

An 13 Samhain 2017, thug an Chomhairle údarú tús a chur leis an gcaibidlíocht leis an tSile le haghaidh nuachóiriú a dhéanamh ar Chomhaontú Comhlachais 2002 idir an tAontas agus an tSile atá ann cheana. Tugadh an chaibidlíocht i gcrích ar an leibhéal teicniúil i mí Dheireadh Fómhair 2021, agus, tar éis roinnt pléití déthaobhacha a tharla ina dhiaidh sin, foilsíodh caibidlí an Chomhaontaithe faoin 9 Nollaig 2022, agus tugadh cothrom le dáta iad mar an Creat-Chomhaontú Ardleibhéil idir an tAontas agus an tSile.

Tá gnéithe den inniúlacht roinnte leis na Ballstáit sa Chreat-Chomhaontú Ardleibhéil, agus, dá bhrí sin, cuirfear faoi bhráid Pharlaimint na hEorpa é le haghaidh toiliú agus faoi bhráid Bhallstáit uile an Aontais lena dhaingniú freisin. Idir an dá linn, beidh forálacha an Chreat-Chomhaontaithe Ardleibhéil maidir le rochtain ar an margadh trádála agus infheistíochta faoi réir nós imeachta daingniúcháin an AE amháin mar Chomhaontú Trádála Eatramhach faoi inniúlacht eisiach AE. Rachaidh an Comhaontú Trádála Eatramhach sin in éag a luaithe a thiocfaidh an Creat-Chomhaontú Ardleibhéil i bhfeidhm.

Leis an gCreat-Chomhaontú Ardleibhéil, baintear ardleibhéal léirscaoilte taraifí amach ar thaobh na Sile, rud a fhágann go bhfuil 99.9 % d’onnmhairí AE saor ó tharaifí dá bharr. Mar sin féin, ní áirítear táirgí íogaire an dá pháirtí, go háirithe siúcra do AE agus don tSile, agus rís agus bananaí do AE, sa Chreat-Chomhaontú Ardleibhéil. Ní thugtar rochtain bhreise ar mhargadh an Aontais ach amháin i bhfoirm cuótaí saor ó dhleacht. Leis an gCreat-Chomhaontú Ardleibhéil, cuíchóirítear cuótaí saor ó dhleacht atá ann cheana a dheonaítear don tSile i leith mairteola agus caoireola, lena gcuirtear deireadh leis an ráta fáis bliantúil agus lena soiléirítear méideanna seasta. Seachas an méadú a bhaineann le héanlaith chlóis, is méaduithe réasúnta beag atá tagtha ar chuótaí saor ó dhleacht atá ann cheana i leith muiceola, gairleoige agus iasc stánaithe. Leis an gComhaontú, cosnaítear 216 thásc geografach (TGanna) eile le haghaidh táirgí agraibhia Eorpacha agus 18 TG ón tSile.

I gcomhréir leis an rún ón bParlaimint an 14 Meán Fómhair 2017, féachtar leis an gComhaontú le forbairt a dhéanamh ar an gComhaontú Comhlachais atá ann cheana trí chaibidil thiomnaithe maidir le trádáil agus forbairt inbhuanaithe (TFI) a chur leis. Tá bunchaighdeáin na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS) agus Chomhaontú Pháras le fáil faoin gcaibidil seo maidir le TFI agus, dá bhrí sin, ní áirítear iad go fóill mar ghnéithe riachtanacha den chomhaontú, faoi réir smachtbhannaí faoin gcaibidil ghinearálta maidir le réiteach díospóidí. Mar sin féin, leis an gcaibidil maidir le TFI, cuirtear de cheangal ar an dá pháirtí Comhaontú Pháras agus na Rannchuidithe arna gCinneadh go Náisiúnta a chur chun feidhme go héifeachtach, agus foráiltear do chlásal athbhreithniúcháin nua faoinar féidir athbhreithniú a dhéanamh ar fhorálacha TFI chun caighdeáin chomhshaoil agus shóisialta atá ag athrú a chur san áireamh.

Áirítear sa Chomhaontú caibidil thiomnaithe maidir le córais bhia inbhuanaithe a bheidh mar bhonn do chomhar feabhsaithe idir an tAontas agus an tSile le haghaidh an aistrithe chuig córas bia inbhuanaithe, lena n-áirítear comhar maidir le frithsheasmhacht in aghaidh ábhair fhrithmhiocróbacha agus le leas ainmhithe. Geallann an dá pháirtí go gcoinneoidh siad a dtoirmeasc reatha ar úsáid antaibheathach mar spreagthóirí fáis.

I gcomhréir le hAirteagal 218(6) den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, tá gá le toiliú ó Pharlaimint na hEorpa chun go nglacfaidh an Chomhairle cinneadh lena dtabharfar an Comhaontú i gcrích.

I bhfianaise an mhéid thuas, molann an Rapóirtéir go dtabharfaidh an Pharlaimint a toiliú do thabhairt i gcrích an Chomhaontaithe.

****

Iarrann an Coiste um Thalmhaíocht agus um Fhorbairt Tuaithe ar an gCoiste um Thrádáil Idirnáisiúnta, mar an coiste atá freagrach, a mholadh go dtabharfaí formheas don togra le haghaidh cinneadh ón gComhairle maidir le tabhairt i gcrích, thar cheann an Aontais Eorpaigh, an Chomhaontaithe Eatramhaigh maidir le Trádáil idir an tAontas Eorpach agus Poblacht na Sile.